

Список використаних джерел:

1. Digital Economy and Society Index (DESI) 2022. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>
2. World Trade Report 2018: The future of world trade. URL: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtr18_e.htm
3. World Trade Report 2020: Government policies to promote innovation in the digital age. URL: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtr20_e.htm
4. E-commerce and Digital Economy Programm: Year in Review 2021. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/dtlstictinf2022d2_en.pdf

Канд. екон. наук Ульянова Л. П., канд. екон. наук Чайка Ю. М.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**НОВІ АСПЕКТИ У ФОРМАХ МІЖНАРОДНИХ
ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ЯК ЧИННИКИ ПОКРАЩЕННЯ
ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ**

Сучасне світове господарство є глобальною системою, яка ґрунтується на міжнародному поділі праці, постійно зростаючій інтернаціоналізації виробництва та націлена на розв'язання загально цивілізаційних проблем (енергетичної, продовольчої, сировинної, екологічної, тощо), що виникають у процесі планетарного економічного розвитку та торкаються інтересів усього людства. У просторі світового господарства знаходиться багато суверенних держав, котрі різняться між собою ступенем економічного розвитку, належністю до певної економічної системи, специфікою державного управління, відношенням до міжнародних організацій та інститутів, національними традиціями, культурою, менталітетом. Не дивлячись на зазначене, і це є об'єктивною закономірністю, країни, відштовхуючись від необхідності розв'язання власних, внутрішніх проблем щодо забезпечення сталого розвитку, все більше включаються у систему міжнародних економічних відносин (МЕВ), яка є зв'язуючою ланкою та забезпечує взаємозв'язок та взаємовплив між ними.

Світова теоретична економічна наука, виходячи із важливості МЕВ, як для окремих суб'єктів господарювання, так і світового господарства в цілому, завжди приділяла та приділяє багато уваги дослідженню міжнародних економічних відносин. Проте реалії ХХІ століття свідчать, що добре сформовані та досить

розвинуті форми МЕВ не є незмінними, сталими, в певній мірі вони є похідними від тенденцій у розвитку світового господарства та постійно набувають деяких нових «відтінків». При цьому важливо відмітити, що зміни у МЕВ обумовлюються не тільки суто економічними проблемами людства. Все більшого впливу на форми міжнародного співробітництва починають впливати чинники, пов'язані з військово-політичними подіями в країнах (війни, перевороти, революційні страйки), загострення яких, навіть у локальних масштабах, можуть здійснювати значний, миттєвий вплив на якісну та кількісну визначеність усіх традиційних форм МЕВ.

Особливої уваги набуває наукове дослідження нових аспектів у формах МЕВ для України у період руйнівної війни, яку у 24.02.2022 році розпочала країна-агресор. За рік військових дій відбулися значні втрати людського капіталу, масштабні руйнування виробничих ланок усіх галузей економіки та об'єктів інфраструктури. Військові дії значно порушили стійкі, інколи за тривалий час створені, логістичні шляхи, що вельми негативно вплинуло на результативність діяльності усіх суб'єктів українського бізнесу, а у деяких випадках призвело до повного закриття підприємств або до переміщення їх у безпечні регіони згідно державної програми релокації. На жаль, цю програму не можна розповсюдити на таку важливу галузь економіки як сільське господарство. Країна-агресор постійно обстрілює українські поля, виводить із ладу сільськогосподарську техніку для створення дефіциту продовольства та зниження рівня життя людей.

В цілому, за 2022 рік, ВВП України зменшився на третину, а вітчизняний бізнес і всі інші сфери українського суспільства зазнали значних збитків, які викликали появу складних, нерозв'язаних проблем. Це обумовило появлення нових підходів до організації усієї системи соціально-економічних відносин не тільки в країні, а і за її межами у ракурсі адаптації до реалій військового періоду. Не випадково, члени Європейської бізнес асоціація серед пріоритетів в роботі на 2023 рік особливо виділили проблему посилення євроінтеграції, яка включає питання щодо продовження гармонізації законодавства України з нормами ЄС, підтримки українського бізнесу та сприяння виходу його на європейські ринки. Позитивний вплив на організацію економічних відносин України з країнами світу забезпечило надання їй вже у перші місяці війни офіційного статусу кандидату у члени ЄС.

Важливого значення за тяжких воєнних умов має аналіз такої важливої форми МEB як міжнародний рух капіталу, який, і цьому традиційно вчить класична економічна теорія, відбувається з метою отримання більш високої норми прибутку. Проте, за умов загарбницької, жорсткої війни, розпочатої країною-агресором, зазначена форма МEB отримує нові мотиваційні стимули та аспекти. Мова іде про фінансову допомогу цивілізованих країн світу Україні для підтримки життєдіяльності українського населення та вітчизняних підприємницьких структур.

Міжнародна фінансова допомога, як нова складова частина руху капіталів між країнами, пов'язана, перш за все, з вирішенням питання дефіцитності державного кошторису України. У 2023 році прогнозується, що доходи будуть вдвічі нижчими за витрати, у результаті чого дефіцит бюджету буде становити близько 21% ВВП (36,5 млрд. дол.) [1]. Враховуючи це, ЄС вже затвердив обсяги підтримки на 2023 рік у розмірі 18 млрд. євро, а також передбачив для України пільгові безпроцентні кредити на термін до 35 років з десятирічною відстрочкою до першого погашення. Економія бюджетних коштів у результаті звільнення від сплати відсотків, безсумнівно, збільшить державні фінансові можливості щодо покращення умов функціонування українського бізнесу. Від США також очікуються значні обсяги допоміг у формі грантів. Не можна залишити поза увагою важливість ухваленої у грудні 2022 року виконавчої радою МВФ чотиримісячної моніторингової програми, котру Фонд розглядає як передумову для старту повноцінної програми фінансування української економіки, а також координації міжнародної фінансової підтримки України від інших партнерів з метою реалізації структурних реформ, активізації внутрішнього боргового ринку, мінімізації ризиків емісійного фінансування бюджету, забезпечення довгострокової стійкості фінансового сектору та ефективності й прозорості роботи банків та державних підприємств. Важливим фінансовим джерелом відновлення української економіки можуть стати сплати репарації у вигляді стягнення конфіскованих коштів з країни-агресора. Канада першою законодавчо передбачила можливість використання Україною конфіскованих підсанкційних російських активів. Європейська Комісія також встановлює механізми компенсацій Україні за рахунок заморожених активів країни-агресора.

Нових рис у воєнний період набула зовнішня торгівельна діяльність України. Серед найбільш вагомих характеристик сучасної міжнародної торгівлі України

доцільно виділити наступні: 1) повну відмову від торгівлі з країною-агресором [2] і білорусією та посилення орієнтації на ринки західної Європи; 2) скорочення вдвічі українського експорту, у якому суттєвого зменшення набули обсяги аграрної та металургійної продукції; 3) різке звуження експортно-імпортних можливостей, що є результатом блокування ворогом морських портів (до речі, дві третини від загальної української торгівлі з іншими державами припадає на морське перевезення продукції) [3], припинення авіа перевозок, руйнування багатьох наземних логістичних шляхів.

Ситуація, що склалася у зовнішньоторговельній діяльності України обумовила значну необхідність швидкого та ефективного розв'язання зазначених проблемних питань. Завдяки державним регулятивним заходам були досить оперативно встановлені нові логістичні напрями пересування експортно-імпортних товарів, організовано переміщення продукції залізницею та через порти дружніх держав, а також активізувалося автоперевезення, на яке зараз припадає приблизно 10% від загального українського експорту. Під час війни з'явилися нові, договірні форми торговельних відносин, які виникають серед кола певних суб'єктів, носять тимчасовий характер і розповсюджуються на вид конкретної експортної продукції. Так, у липні 2022 року Україна, Туреччина, ООН та країна-агресор склали договір про деблокаду експорту зерна через Чорне море, а, саме, через порти Одеси, Чорноморська та Южного. На кінець 2022 року через «зерновий коридор» експортовано 13,7 млн. тонн зерна, що допомогло зберегти статус України на світовому ринку сільськогосподарської продукції, поліпшило фінансове становище національного агробізнесу та в певній мірі сприяло посиленню продовольчої безпеки світу [4]. Не можна не відмітити, що війна, розв'язана країною-агресором, прискорила лібералізацію торговельних відносин між Україною, ЄС та Великобританією, призвела до пом'якшення митно-тарифних обмежень у експортно-імпортної політики нашої держави.

Таким чином, підводячи підсумок дослідженню особливостей у виділених формах міжнародних економічних відносин України у період війни, можна відмітити, що вони набули нових, конструктивних аспектів, що було обумовлено, з одного боку, важким станом вітчизняної економіки, а, з іншого, позитивними, патерналістськими змінами поглядів міжнародних організацій та зарубіжних держав відносно взаємовідносин з нашою країною. Прозоре, ефективне використання

усіх допомог світової спільноти Україні (фінансових, консультативних, натурально-речових) дозволить українському бізнесу не тільки вистояти у складний воєнний час, а й підготувати умови для швидкого, на інноваційній техніко-технологічній основі, відновлення післявоєнної української економіки.

Список використаних джерел:

1. Бюджет 2023 року. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582 (дата звернення 20.03.2023)
2. Про застосування заборони ввезення товарів з Російської Федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.04.2022 № 426 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.03.2023)
3. Як змінилася зовнішня торгівля України за 6 місяців повномасштабної війни URL: <https://adastra.org.ua/blog/yak-zminilasya-zovnishnya-torgivlya-ukrayini-za-6-misyaciv-rovnomasshtabnoyi-vijni> (дата звернення 21.03.2023)
4. Економічні підсумки 2022 та прогнози та очікування щодо 2023 // Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidsumky-2022-roku-ta-ochikuvannya-shchodo-2023-roku> (дата звернення 21.03.2023)

Харенко В. Ю., канд. екон. наук Скрипник Н. Є.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ФАКТОРИ ТА ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТА ГЛОБАЛЬНОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Електронна економіка – це та специфічна частина світової економіки та глобалізованих міжнародних економічних відносин, яка складається з суспільних відносини з приводу купівлі-продажу товарів, послуг та інформації через електронні мережі, при використанні всіх доступних інструментів, наявних в світовій мережі. Даний сектор світової економіки та електронна комерційна діяльність в цілому доволі стрімко розвивається із року в рік як в кожній окремо розглянутій країні, так і по всьому світові загалом. В епоху комп'ютерних технологій практично все набуває електронної форми. Таким чином, цифровізація обумовлює становлення «електронного» світу, який передбачає створення одного загального інформаційного простору. Незважаючи на той факт, що в даний момент ще не здійснені всі процеси світової цифровізації, вже зараз ми можемо виділити